

ŠKARAT

Zabavno-zbadljiv in šaljiv list.

Št. 2.

V Ljubljani, 25. januarja 1884.

Tečaj II.

X. Y. Čuk.

(Životopisna študija za časa mojega bivanja na meseci.)

Po vsej pravici se je neko človeče svoje dni oglasilo, zakaj sonce ne sije po noči — ker je po dnevi že tako in tako svetlo.

Iz jednacega uzroka sem bil zelo nejevoljen vselej, kedar sem čital životopis obče znanega moža. Zakaj se pišejo take stvari, ki so ljudem že znane? Zakaj nihče ne piše delovanje in život kacega še neznanega moža? Seveda tu sem skoro pozabil (oprostite, bil sem na meseci) da se je to že večkrat zgodilo, posebno pri narodih, kateri se hočejo z velikim številom veleznanih mož bahati — ali pa pri narodih, ki slavé vsako človeče, katero je kapljo črnila, ali pa par besedi — za nje izgubilo. Seveda tako ravnajo, ker so pozabili da so narodič, a ne narod — hočejo pa le velik narod biti. To je pa celo pri nas na mesecu težko. — Kratko bom navedel par uzrokov, da sem sklenil spisati ta životopis. Ako ne bo kaj prav, ali pa preveč prav — oprostite zato — ker sem zamogel le iz lastne skušnje, pri mesečnem svitu (ergo po noči) in ker tega ni vselej, tudi ne zaporedom opazovati življenje zemljaka Čuka. Kolikor sem zamogel od mesečnjakov (prebivalcev na meseci — tudi na zemlji jih je baje dosti) izvedeti — in svoje opazovanja — vse to bodem tu prijavil.

Toraj uzroki — na katere gotovo že težko čakate. Vsak človek se sme imenovati „original“ za se (več ali manj). Kajti presneto jednolično in dolgočasno bi bilo — ko bi bili vsi same „kopije“. Vsak ima kot tak kaj nenavadnega na sebi. To za služi da se pove in ohrani. — Ima pa tudi kaj navadnega, — no, to se pa mora objaviti — ker navada, se dan danes rada opušča, če prav pregovor staro navado železne srajci enači. Potomci pa glede le na prihodnost opuščajo marsikatero lepo navado, ozirajo se premalo na sedajnost, ker postanejo daljnovidni po vednem obračanju svojih oči na prihodnost. — Le preteklost glejte!

Predno pa preidemo k životopisu našega Čuka, še opominim, da ima pričujoči životopis obče veljavo za malo da ne vsacega — škoda da je tako!

X. Y. Čuk je bil človek, sesalka kakor vsi drugi. Njegovo pokolenje seza v tamno temo preteklosti in njegovi pradedje trdijo opiraje se na Mojzesove bukve celo sorodstvo z Adamom in Noetom. Bil je sin očeta in matere in brat svojih bratov in sester, če jih je kaj imel. Zagledal je luč sveta na dan svojega rojstva, — ker da bi se bil po noči rodil,

kakor trdijo nekateri, ki mu prisojajo sorodstvo s tičem čukom, to ni res, in to pričajo viri še nepoznanih zgodovinarjev. — Pozabil sem opomniti, da je bil rojen v svojej domovini, kakor njegovi pradedi. Ko je na svet prišel, čutil se je novorojenega, kakor se čuti človek, če postane deželni poslanec. Koliko to na človeka upliva ne bodem povedal, ker lahko vsak sam sodi. Vselej je v 24 urah jeden dan preživel in čutil se je vsak dan povžitji za život potrebnih tekočin in gostin novorojenega. Že v najnežnejši starosti, nekateri mesečnjaki trde celo, da že v zibel, vzbujal je, kakor človek, kateri hoče „prvak“ postati, svoje domačive. In komaj je prve čreveljčke strgal, že ni bil več v plenica. V šolo je redno dohajal, izimši, ako so ga zadrževale notranje ali zunanje okoliščine. Kakošne da so te okoliščine bile (posebno notranje), se ni dalo pri mesečnem svitu spoznati. Njegova nadarjenost je bila toliko, da je pomanjkljivo bistroumnost z nedostatki svoje pameti nadomestoval. Kar se tiče njegovega obnašanja, bil je često z učiteljskim obnašanjem zadovoljen — ako so po njegovi volji ravnali. Svojega materinega jezika se ni učil, ker je bil že tako preveč z oblatnimi tujimi jeziki obložen, zaradi česar se pa nikdar ni sklicaval na §. 19. Svinjski in goveji jezik sta se mu pa vendar le bolj dopadala.

Skupnemu delovanju tacih lastnosti se je imel zahvaliti, da je deželni poslanec — o ne — da je po preteku 19. leta dvajset let star postal. Vsi, kateri so ga videli, so rekli, da ni za svojo starost premlad in tudi njegova zunanost je zbadala oči tistih, ki so imeli čas ga gledati. Od daleč se je zdel nekako oddaljen, pa bil je podoben, kakor sam sebi. Pri tacih razmerah ni smel nadalje odlašati si izvoliti poklica. Izbral si je — profesuro — no to ravno ne, ker je vse kaj več želel, — temveč polje človeške delavnosti. Do tega je imel že od nekdanj največ nagnenja.

Čem bolj je sedaj napredoval, tem dalje je prišel in dosegel bi bil popolnost, ko bi žalibože ne bil človek. Kako močno je on ljudi ljubil, kaže a njegovo človekoljubje.

(NB. §§ in sodnijskih dokumentov ravno nemam pri rokah, da bi to resnico potrdil, a prepričan sem, da mi bo sl. p. t. in kaj še — občinstvo odpustilo, ako opominim da na mesec ne dohajajo nobeni telegrami.)

Kjer je uboštvu zatiral, tam ni nikoli pozabil revščini pomagati, niti ni bogatimu, ki je pri njem potrkal, duri pred nosom zaprl. Z nepopisljivo stanovitostjo je prenašal bolečin polno trpljenje družih. O njegovej živi veri priča vsakdanji post po kosilu. Po noči, kedar je spal (po dnevi je baje malo spaval, da bi drugi vedeli) se ni kar nič za želodec zmenil — izimši, če se mu je o njem sanjalo. Čul sem, da ni nijednemu ple-

šastemu lasu izruval; kjer se je nedolžnost jokala, je vselej videl solze teči. Za tega delj so ga vsi poznali, ki so imeli priliko ali nepriliko ž njim občevati.

Potem ko se je bil preselil v neko mesto, spremenil se je zelo; kajti postal je meščan. Njegovo bogastvo se je v tem času tako vekšalo, kakor mu je imetek rastel, zato ga je veselilo udom stanu biti, h kateremu je spadal. V filozofičnem oziru si je izbral stališče, katero mu je pristojalo in v političnem se je preobračal kakor mu je kazalo. Kako pametno je ravnal, ga zamore marsikdo naše dobe poučiti. Zategadelj ni nikoli svoje misli, naj si je bila še tako zvita, zamolčal, kadar koli je zinil, vsi, ki so ga čuli govoriti, bili so prepričani, da ni takrat, ko je govoril — molčal.

Tako so mu dnevi tekli drug za drugim, kakor drugim ljudem, ne izimši jetnikov na Žabjeku in živel je do svojega zdihljeja. Pozabil sem omeniti, da se je v osodepolnem trenutku svojega življenja pridobil tovaršico, ker se je namreč oženil. Ne bodem pravil, kako je s to družico živel, če prav se na meseci posebno tako življenje natančno opazuje. Dosti rečem — da tako kakor mnogo drugih. Ko je bil svojo „silno“ dušo izdihnil, bil je mrtev — in to se je baje zgodilo na dan njegovega rojstva — seveda nekaj let pozneje. Vse je po njem žalovalo, ker žalovanje posamičnega malo izda. Sin, kateri je vse podedoval, kar mu je po stariših ostalo je rekel: „Moj oča so bili mož“; in tega izreka mu ni mogla nobena medicinska fakulteta ovreči. Le škoda, da ni sin pristavil — v katerem smislu mož.

Ecce homo, biografijo veleneznanega Čuka. Ko sem se iz meseca domov povrnil (povrnil se nisem na vrvi iz škope spletenej, kakor nemški Münchhausen, ali po načinu Jules Verneovih učenjakov temuč — kakor dijaka v občeji znanej „sati-rični noveli: „Dijak v luni“, — namreč čutil sem, da še v luni bil nesem) imel sem priliko spoznati natančnejše filozofično stališče g. Čuka.

Kedar je zajutrkvaj je vselej rekel: „Bolje je dvakrat zajutrkovati, kakor brez večerje spat iti.“ Ko se je bil za stolec v deželnem zboru poganjal je rekel svojemu sinu: „Vse rad obljubim, da bom le deželni poslanec.“ Iz njegovega dnevnika sem zvedel, da je, ko je zoper nek predlog glasoval in se mu ni vse prav gladko izšlo, zapisal imenitne besede: „Ni dobro, ako se zamore le duet peti, pa bi rad cel moški zbor imel.“ Ko se je v neki družbi o socialnih razmerah govorilo, se je baje tako izustil: „Če imam le dosti denarja sem rad revež.“ Ko se je ženil in so mu prijatelji odgovarjali, jih je tako zavrnil: „Dva ravno tako od nič živita, kakor jeden, in propad lažje prenašata dva, kot jeden.“ Nekoč je stavil velevažen predlog, kako naj se ljudstvo žganja odvadi namreč: „Naj se mu dosti vina na javne stroške preskrbi.“

Kako idealen je bil in kako močno je narava nanj uplivala nam kaže imeniten rek (najde se v njegovem dnevniku stran 99), katerega je rekel šetaje se nekega dne pri luninem svitu ob velikej žabjej mlaki: „O stvarnik, kako modro si svet ustvaril! Glej še žabe smeje glasovati, zakaj bi človek ne glasoval. Vodo si mokro, a zemljo suho naredli, ako bi bilo nasprotno bi vse jedno človek živel — in žabe še lažje, ker so dvoživke.“

Menim, da zadostuje kopica teh rekov najbolj priprostemu človeku spoznati, do kacega vrhunca modrosti je naš Čuk dospel. Pokazal je s tem, da je na svetu tudi resnica. Le iskati je ne smemo, ker se sama pokaže, ako le hočemo.

Zdaj je pa naš blagi Čuk — čegar ime je izginilo iz zgodovine, čegar ime ne pove nobena pratika niti nobene farne bukve v deželi, kjer ni muh — zdaj je v krtovi deželi. A njegov duh se je vspal nad oblake čakaje svojega tekmeča na zemlji. Mislim, da ga že ima.

Kako in kdaj naj se čitajo časniki slovenski.

Ker je vodstvo semenišča v Gorici odredilo, da se „Slov. Narod“ sploh čitati ne sme, „Zvon“ in „Kres“ pa le v po-

čitnicah: v Pustu, o Velikej noči, o Binkoštih in koncem leta, usojamo si predlagati naslednji bralni načrt:

„Slovenski Narod † † †

„Slovenec“ čita se le ob velikih praznikih, to je o Božiči, o Velikej noči in o Binkoštih, in to le zjutraj, pred potico.

„Slovan“ je tudi prepovedan, ker piše baje preveč „aufregend“.

„Zvon“ in „Kres“ (glej zgoraj!)

Bode li „Mir“ „Zgodnja Danica“ „Slov. Gospodar“ i. t. d. našel milost, o tem se še ni ukrenilo.

Le to jedino je gotovo, da „Škrata“ lahko vsakdo čita, kdor ga ima.

V ostalem pa si usojamo veleslavno občinstvu prav resno opozarjati na veliko nevarnost, ki preti dotičnikom, ki bodo ves strup, kar ga je v „Zvonu“ in „Kresu“ na jedenkrat, o počitnicah vzeli va-se. Pač porekó: „Strup je vendar le dober!“

Vprašanje.

Če velja v Ljubljani na trgu jedno navadno jajce štiri krajcarje, koliko bi dali nekateri naši politiki za jajce Kolombovo?

Kdo izmej teh slovenskih politikov bi ponudil najmanj, kdo največ?

Kaj naj bi se iz tega jajca izleglo?

Imena gospodov, ki bodo srečno pogodili ta vprašanja, priobčimo z razprtimi črkami v prihodnjem številki.

* * *

A. Si li že čul, da so črkostavci Bambergove tiskarne predložili za novo tiskarsko društvo svoja nemška pravila?

B. Seveda sem čul. Sedaj sem samo na to radoveden, se li bode zahtevalo, da morajo predložiti ta pravila tudi v slovenskeji prestavi.

A. „Bomo že potlej videli!“ je rekel slepec.

B. Jaz pa že naprej znam, da ne. Kajti to bi bil „Zwang“ po §. XIX. drž. osnov. zakonov.

A. In pomisli Rüttingu nasproti!

Zastavice.

U čem sta si slična dr. Fon v Zagrebu in prof. Šuklje v Ljubljani?

Dr. Fon operira v Zagrebu, a profesor Šuklje operira v Ljubljani.

Kakova razlika je izmej obeh Starčevićev v Jaski in Antona Davida, ki sedaj v Sarajevu živijo?

Starčevića v Jaski sta Anton in David, a Davida v Sarajevu je samo Anton David.

Kje igra slepec na tamburici? za brjace.

Znabit v kakšnem kodrovem romanu, drugod nikjer, ker srbski slepci poznajo le gosli, docim je tamburica instrument.

Zakaj ima „Matica slovenska“ deficit?

Zato, ker ima premalo denarjev.

Zakaj napreduje narodno čustvo mej štajerskimi Slovenci? Zato, ker na štajerskem nimašo novopečenih pravakov.

Kako, da so si osnovali Šmarjčani Čitalnico, a Slatinčani kmetjsko družbo?

Zato, ker je v Šmarji več gospode, kakor na Slatini — po zimi namreč.

Zakaj „Škrat“ tečajem lanskega leta, nij redno izhajal? Zato ne, ker je nametaval letos se poboljšati.

Prizor pri sodnijskem izpitu.

Izpitatelj: Koja je razlika izmed kradje in proneverenje?

Kandidat: Kradja je, ako se kaj ukrade, a proneverenje, ako se kaj proneveri.

Izpitatelj: Kakove kazni ustanovljuje kazenski zakonik na zločinstvo kradje?

Kandidat: Ako kdo kaj ukrade, mogel bi bogme i v Lepoglav dojtj.

Pogovori

seseda Brezovičarja in Bizovičarja.

Brezovičar: Si li čital zadnje „Novice“?

Bizovičar: Se ve, da sem jih, še prav čudil sem se, ko sem čital, da imajo razen „Ljubljanskega Zvona“ največ sodelavcev mej vsemi slovenskimilisti.

Brezovičar: Res to se jim ne pozna. O tej množini sodelavcev ni ničesar videti v listu.

Bizovičar: Ti nesl na pravem potu, kajti pomisli, koliko sodelavcev in kakih je v „Oglasniku“. Takoj za božjasto i. t. d. čitaš imeni dveh poslancev. i. t. d. Te treba jemati tudi v poštev. In potem . . .

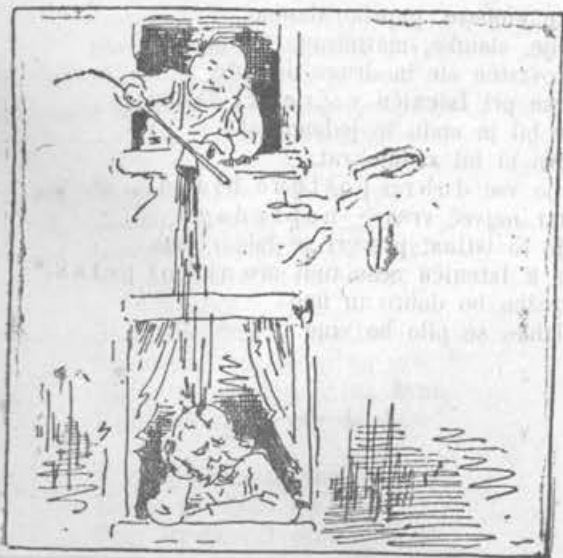
Brezovičar: Potem imajo „Novice“ res največ sodelavcev!

V priporočilo vina.

V nekem listu sem čital te dni naslednji logični sklep: Dobro vino daje dobro zdravje; dobro zdravje daje dobro voljo; dobra volja porodi dobre misli; dobre misli porodé dobra dela; dobra dela pa pripeljejo v nebeško kraljestvo. Ergo, dobro vino pripelje v nebeško kraljestvo!

Naš Boris Miran pa je nekemu prijatelju, ki ima v preprijetnih Visovljah, na Pohorji svoj gostoljuben vinograd, kot napis na velikí, z grozdem in vinskim perjem okrašeni sod, zložil naslednje, še nepoznane stihe:

„Dobra kaplja, dobre misli,
Lepe čute nam budí.
Pridi brate, obraz kisli
Vince moje ti zvedri!“

Prijetnost stanovanja v prvem nadstropji.

Narodne zastavice.

(Od našega posebnega nabiralca.)

Dvakrat je rojen bil, dvakrat je kri prelil, pa vender ni izveličan bil. Kdo je to?

Kopun.

Kaj je največe čudo v starem zakonu?

Da se je prorok Elija vozil v ognjenem voznu, pa si ni niti plajšca osmodil.

Oče je črn, mati je široka, otroci pa repati. Kaj je to?

Pisker, skleda, žlice.

Katerega kamenja je največ v vsakem zidovjji?

Potočnega.

Kateri rezanci („nudeljni“) so najboljši?

Tisti, ki od žlice vise, ker vsak po njih najprej seže.

Koliko mačjih repov bi se potrebovalo, da se napravi vrh od zemlje do meseca?

Jednega samega, a ta bi moral biti zadosti dolg.

Kader vodo ima, vino pije, kadar vode nema, vodo pije. Kdo je to?

Miran.

Prorokovanje.

Čez petdeset let,

Ko od nas ne bo ne črevljev, ne drét,

Bodo boljši časi nam sijáli

Uradniki vsi slovenski bodo ználi.

Zdaj pa, zdaj je nemogoče

Izpolniti želje vroče.

Ubogi uradniki,

Mali in veliki,

Na slovenske uloge delajo nemške odloke.

Pravega kruha ne bode iz take moke.

Čemu tudi kruha, da imam le pečenke in vina

In na dan vsaj trikrat dva cekina.

Kdo zna toliko, ko Miklošič in Jakob Grimm,

Kdo ima vest kosmato, kakor je obraščen Krim?

Kdor tega nema in ne zna, naj miren ostane,

Pred 50 leti nič z neba ne kane.

Takrat bodo oblaki ravnopravnost rosili

Takrat vse, kar želimo, dobili.

Tedaj srečen bode, kdor 50 let živi,

A pazi naj na to, da prej se ne rodi.

„Škrat“ — „Slovcu“.

Pisal si zadnjič, da imamo Slovenci samo jeden šaljiy list, namreč „Brenceljna“. Ta trditev ni le jako nekolegi-jalna, temveč jako negativna resnica, in kako se slednej v navadnem življenji pravi, ni težko pogoditi. Papir je pač potrpežljiv, ali kakor Nemeec pravi:

„Das Papier ist geduldig

Den Beweis bleibt man schuldig.“

Da mene ne imenuješ, to je lahko umevno, a da, kadar je govor o šaljivih listih na samega sebe pozabiš, to mi je nezapopadljivo. Vidiš, jaz nisem tako tesnosrčen, kakor Ti, jaz pustim vsacemu, kar mu gre, tedaj brez zadržkov povem, da imamo Slovenci celo tri šaljive liste: Najstarši je Brencelj, za tem prideš na vrsto Ti, najmlajši pa je brez zamere in jeze Tvoj

obožovatelj in kolega
„Škrat“.

Naši fackijozni pred svojim malikom.

Nepričakovano snidenje.

Le noter gospod boter!

Vsaka stvar ima svoj konec.

Officiosus-u v Laibaherici.

Nemec o peklenščeku govoreč, pravi navadno „Gottseibeius“, brumni slovenski kmet se prekrizja rekoč: „Bog in sveti božji križ!“ in kadar treska in bliska vzdih: „Reši nas o gospod“, le Vi gospodine ste tako malosrčni, da si Škratovega imena niti ne upate povedati nemški. Ko bi bili povpraševali pri vseh Svojih pristaših, ki so že prestali državni izpit in pri tistih ki ga še neso, a se vendar jako dobro počutijo, povedalo bi se Vam bilo morda, da je „Škrat“ sam na sebi že nemške korenike. Sicer pa moram povedati, kakor mi laska polemika uradnega lista, da mi o mojem lastnem posimovljenji ni prav nič znanega. Če tedaj najdete v kakem arhivu kako te zadeve se tikajočo pismo ali notico, Vam bodem za objavljenje jako hvaležen, ker sem že naprej preverjen, da nesem bil nikdar krščen, niti posimovljen na ime „klečtoplaz“ in da se mi niti nemškega imena sramovati ne treba.

„Also, nur heraus mit der Fuchtel!“

„Škrat“.

Poslano.

Dobre klobase, papriko-slanino,
 Jegulje, slanike, marinirano tonino,
 Vsakovrsten sir in druge dobrote
 To vse pri Isteniču v Zvezdi dobote;
 Kdor bil je ondu le jedenokrat
 Gotovo ni bil zadnjokrat,
 Ker je vse dobro pošteno blagó,
 In kar največ vredno, nepredagó.
 Da je to istina, preveri se lahko vsak
 Kdor k Isteniču nese tudi manj kot petak.
 Postrežen bo dobro in fino.
 Da lahko se pilo bo vino.

A. B.

Izhaja 10. in 25. dan vsacega meseca. Cena za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr., za četert leta 80 kr.
 Posamične številke po 15 krajc., pri opravištvu v „Narodni Tiskarni“, kateremu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije in inserati.
 Slednji računijo se po dogovoru.